

Läsanvisning för kvalifikationsbeskrivningar

Denna läsanvisning syftar till att ge en vägledning och bättre förståelse för kvalifikationsbeskrivningars innehåll, struktur samt syfte.

Läsanvisningen avser de standardiserade kvalifikationsbeskrivningar som utvecklats inom programmet Kvalitetssäkrad Kompetens.

1 Begreppet kvalifikation

Begreppet "kvalifikation" avser en persons förmåga, kompetens eller behörighet att utföra en viss uppgift eller roll. Det kan också syfta på de dokumenterade resultat av lärande (kompetensbevis), såsom examina, certifikat eller diplom, som bekräftar att en person har uppnått en viss kompetens.

Kvalifikationer används ofta som ett sätt att bedöma om någon är kapabel och lämplig för en viss position, roll eller uppgift.

Exempel på kvalifikationer kan vara:

- En universitets- eller högskoleexamen inom ett specifikt ämnesområde.
- Certifieringar eller licenser som krävs för att utföra vissa yrken, som exempelvis en lärarlegitimation eller en sjuksköterskelicens.
- Specifika kompetenser, som språkkunskaper eller teknisk kompetens, som är nödvändiga för att utföra en viss arbetsuppgift.
- Körkort

Definitionen av *kompetens* är enligt SS 624070:2017 "förmåga och vilja att utföra en uppgift genom att tillämpa kunskap och färdigheter". I EQF används istället *kunskaper, färdigheter* samt *ansvar och självständighet*.

EQF står för *European Qualifications Framework*, eller på svenska, europeiska referensramen för kvalifikationer. Det är ett EU-verktyg som gör det lättare att förstå och jämföra kvalifikationer från olika europeiska länder. EQF använder ett system med åtta nivåer för att klassificera kvalifikationer baserat på läranderesultat, vilket hjälper arbetsgivare och utbildningsinstitutioner att förstå vad en person vet, förstår och kan göra. Genom EQF nivåerna skapas så kallad *portabilitet* som innebär att kvalifikationer och kompetenser som erhållits i ett land ska kunna erkännas och användas i andra länder inom EU.

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

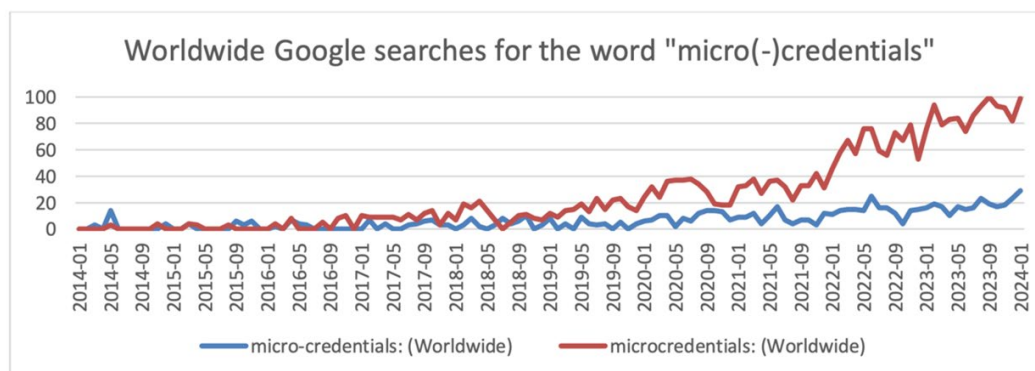
Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

2 Vad är en mikroqualifikation, kvalifikationsmerit?

Begreppet *mikroqualifikation* (eller "microcredential" på engelska) har sitt ursprung i behovet av att erkänna och validera specifika färdigheter och kunskaper som individer förvärvar utanför traditionella utbildningssystem. Det har vuxit fram som en del av den bredare trenden mot livslångt lärande och anpassning till en snabbt föränderlig arbetsmarknad.

Intresset för microcredentials har ökat lavinartat i vår omvärld på senare tid.

Ecctis report on micro-credentials, May 2024

Figur 1 Google sökningar på "microcredentials"

Mikroqualifikationer är ofta kortare, mer fokuserade utbildningar eller certifieringar som kan erhållas genom onlinekurser, workshops eller andra former av utbildning utanför det formella skolsystemet (livslångt lärande). De är utformade för att vara flexibla och tillgängliga, vilket gör det möjligt för individer att snabbt skaffa sig nya färdigheter och förbättra sin anställningsbarhet.

Figur 2 Makro- och Mikroqualifikationer

Mikroqualifikationer används för att definiera *läranderesultat* som resultat av vidareutbildningar och andra kompetensutvecklingsinsatser. De innebär ett mer detaljerat och tydligare sätt att uttrycka vad en "kompetensinsats" ska leda fram till.

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

Personens/elevens uppnådda resultat kallar vi i programmet Kvalitetssäkrad Kompetens för en *kvalifikationsmerit* - i princip jämförbart med ett "betyg". (Inom EU (EQF) och Myndigheten för Yrkehögskolan (SeQF) kallas detta för en *Mikromerit*).

I programmet har vi valt att införa ett eget begrepp eftersom vi anser att en kvalifikationsmerit utgör ett kompetensbevis med en viss *säkerställd kompetenssäkringsgrad*, vilket krävs för samhällsbyggnadssektorns behov av att säkerställa efterlevnad av till exempel de lagkrav som sektorn har på arbetsmiljöområdet. En generell mikromerit har inte tillräcklig kvalitetssäkring. Begreppet kvalifikationsmerit ger även en tydligare anvisning av innebörden jämfört med mikromerit – att personen uppnått en viss kvalifikation.

Kvalifikationsmeriter intygar således ett kvalitetssäkrat läranderesultat. Syftet är att förutom jämförbarhet, erkännande och portabilitet, även säkerställa legitimitet samt transparens.

I Kvalitetssäkrad Kompetens fokuserar vi initialt främst på kompetensområdet arbetsmiljö (en kritisk kompetens - fara för eget eller andras liv), men det går även att tillämpa mikrokvalifikationer på andra kritiska kompetensområden, till exempel affärs/verksamhetskritiska, kvalitetskritiska, unika intyg m.fl. Syftet är att bland annat att kunna kravställa och säkerställa en individs kompetens i samband med en upphandling.

En mikrokvalifikation kan även ingå som en del av en kvalifikationsbeskrivning för en sammanhållen yrkesroll (*Makrokvalifikation*) och kan på så sätt tillsammans med andra mikrokvalifikationer bidra till att beskriva utbildningsmål i formella yrkesutbildningar.

3 Vad är kvalifikationsbeskrivning?

För att kunna skapa ett individuellt certifieringssystem krävs tydliga beskrivningar av individuell kompetens. Detta är idag problematiskt då exempelvis en tjänst på ett företag oftast består av en eller flera roller. Rollerna består i sin tur av olika arbetsuppgifter som i sin tur består av olika arbetsmoment. Det är ofta först på specifika arbetsmoment som man har möjlighet att testa kompetens och ställa konkreta frågor gällande kunskap, färdigheter och beteende.

En *kvalifikationsbeskrivning* är en beskrivning av de kompetenskrav som gäller för en viss mikrokvalifikation. En person behöver sedan prövas mot kvalifikationsbeskrivningen genom utbildning/prov/validering för att erhålla en kvalifikationsmerit (kompetensbevis).

Kvalifikationsbeskrivningen är att betrakta som en *branschöverenskommelse*, då sektorn getts chans att via öppna remisser lämna synpunkter på innehållet.

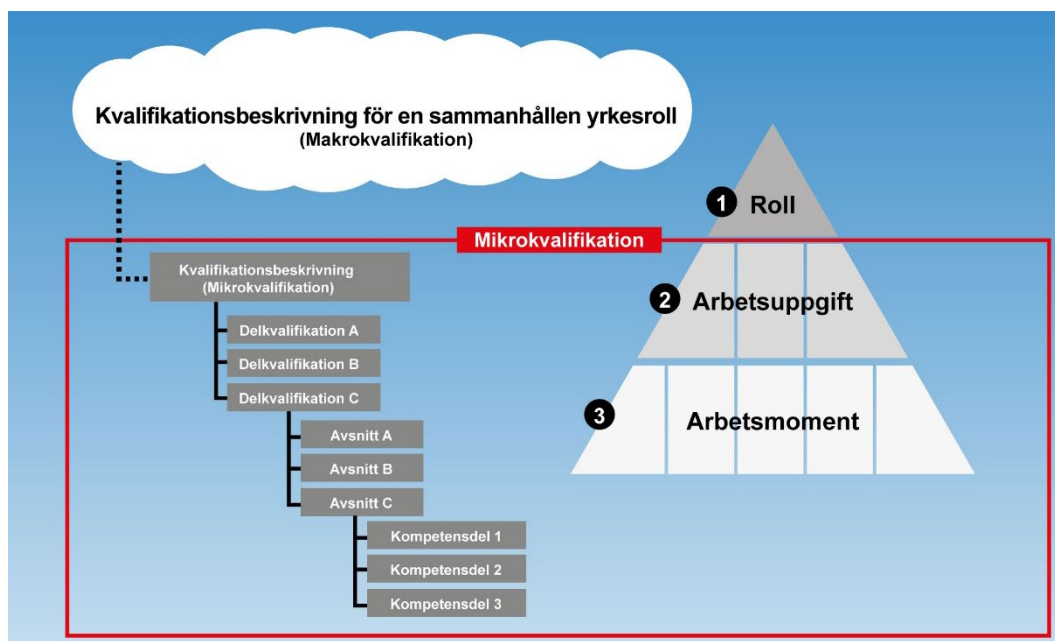
Kompetenskraven beskrivs och dokumenteras i en standardiserad mall (se kapitel 5), som krav på *föväntat resultat av lärande* (learning outcomes), som i sin tur beskrivs på olika *kognitiva nivåer* (se kapitel 4).

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

Figur 3 Kvalifikationsbeskrivning för en mikrokvallifikation

För en mikrokvallifikation bryts kompetenskrav vid behov ner till en nivå då de blir konkreta och om möjligt mätbara.

Först bryts mikrokvallifikationen ner i *delkvallifkationer* (de kan jämföras med kapitel i en bok), det är på denna nivå som återkoppling oftast sker av resultat/tester.

Delkvallifikationen bryts sedan ner i olika *avsnitt*, som i sin tur kan brytas ner i *kompetensdelar*. En kompetensdel kan vara såväl kunskap, färdigheter samt ansvar självständighet samt en kombination av dessa. Syftet är att kunna tillämpa kompetenskraven vid en testsituation. Kompetenskrav måste brytas ner till en så konkret del att det kan mätas och testas.

För spårbarhet kopplas dessa kompetensdelar tydligare till en källhänvisning som än mer precist tydliggör kompetenskravens källa. Det är viktigt för legitimitet och tydlighet att visa vem som är kravställare/var kraven hämtats från (lagar, standarder, branschöverenskommelser mm) samt att relevanta intressenter har haft möjlighet att påverka.

4 Vad är en kognitiv nivå?

Med kognition menas förmågan att minnas, lösa problem, användas siffror och språk med mera. Kompetenskrav beskrivs med olika kognitiva nivåer. En kognitiv nivå är en beskrivning hur väl något skall "kunna". Nivåerna beskriver olika steg i lärandet, från det enkla till det alltmer komplexa och sammansatta.

Det finns många olika sätt att beskriva lärandets delar. I det gemensamma europeiska ramverket för kvalifikationer (EQF) används tre kognitiva nivåer: *Kunskaper, Färdigheter* samt *Ansvar och självständighet*.

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

Varje kognitiv nivå kan sedan i sin tur beskrivas på olika undernivåer med olika värdeord som visar exempelvis en progression i kraven (se Blooms taxonomi, läsanvisning del 2):

- Kunskap – Personen skall kunna
 - ✓ Nämna – känna till; veta vad som gäller och var man kan hämta ytterligare information och kunskap
 - ✓ Beskriva – faktakunskap; sådant man ska kunna utantill
 - ✓ Redogöra – förståelse; sätta saker i sitt sammanhang, förstå orsak och verkan, dra slutsatser

Här anges förväntade kunskaper (tillgodogörande av information genom lärande, teoretiskt eller praktiskt, fakta, principer, praxis).

- Färdigheter – Personen kan....

Här anges förväntade färdigheter i att tillämpa kunskaper (omvandla teorier eller praktik till handling/att utföra uppgifter eller förklara/lösa problem, kunna använda metoder, beräkningar, verktyg med mera).

- Ansvar och självständighet – Personen kan

Här anges förväntade förmågor att självständigt använda kunskaper och färdigheter. Det handlar om hur individen hanterar en arbetssituation genom inre (attityd) och yttre påverkan (normer). Förmåga att använda kunskaper och färdigheter, kombinerar olika principer till ny situationsanpassad fungerande strategi.

Läranderesultat ska kunna följas upp med olika former av uppgifter eller prov. *Kunskaper* är mest anpassat till teoretiska prov och *Färdigheter* erfarenhetsaspekter som anpassats till praktiska prov, men det finns exempel på när även färdigheter på olika sätt kan testas även med teoretiska prov.

5 Vad kan en kvalifikationsbeskrivning användas till?

Kompetenskraven i en kvalifikationsbeskrivning utgår från en kravställare. Kvalifikationsbeskrivningar kan användas som underlag för samhällsbyggnadssektorns kompetensutveckling.

Olika aktörer kan ha olika nyttor:

- Utbildare har stor nytta av en kvalifikationsbeskrivning då den tydligt beskriver vilka förväntningar som finns på "elevens" resultat efter utbildningsinsatsen. Det ger möjlighet att konkurrera med olika pedagogik/teknik/metodik.
- Arbetsgivare kan ge medarbetare möjlighet till relevant fortbildning baserat på marknadens krav på kompetens och individuell certifiering. Arbetsgivare

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

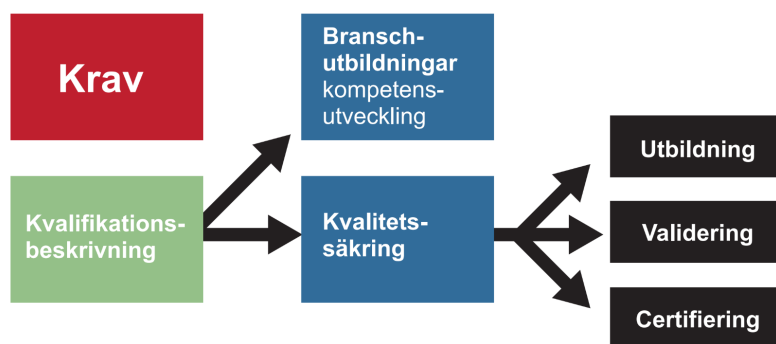
kan även använda detta som underlag vid rekryteringar. Genom att använda certifieringssystem för individuell kompetens finns det utrymme för en utvecklingsplan för den individuella kompetensen.

- Beställarorganisationer får möjlighet att säkerställa att de får den kompetens de beställt (kompetens att efterleva till exempel lagkrav), genom att i upphandlingar kravställa ett specifikt kompetensbevis på en given kompetenssäkringsnivå (såväl för individer som organisationer) i administrativa föreskrifter (AMA-AF).
- Myndigheter får möjlighet till en effektivare kontroll av regelefterlevnad, genom ett samarbete med branschens representanter där man tillsammans tydliggör kraven och de nivåer som ska gälla.

Ur kvalitetssäkringssynpunkt ger kvalifikationsbeskrivningen ett tydligt underlag att följa upp och kontrollera att de definierade kompetenskraven uppnåtts.

- Utbildningsarrangörer och lärare kan följas upp
- Det går att validera kompetens för att identifiera såväl nivån som eventuella brister
- Det går att med olika typer av personcertifieringar (sektors-/oberoende- och andrapartscertifikat), säkerställa såväl utbildningsinsatser, utbildare, elever och lärare.

Personcertifiering är en viktig del även i organisationscertifiering, för att säkerställa att organisationen både har kompetens och även tillämpar den.

Figur 4 Kvalifikationsbeskrivningens tillämpning

Vid certifiering som kunskapstest är det med kompetensdelarna som underlag som provfrågor skall kunna skrivas. Det är önskvärt med en tydlig koppling och beskrivning vad syftet med frågan är/vad den skall mäta. Frågor kan också ha olika svårighetsgrad (komplexitet), denna skall ställas i relation till de kognitiva nivåerna.

Sammanfattningsvis är det nedbrytningen i mindre och tydliga delar samt kopplingen (spårbarheten) mellan kravställare/krav och den kompetens som individen kan förväntas ha, som är kvalifikationsbeskrivningens styrka. Genom detta blir det mycket enklare att justera/ uppdatera kraven om förutsättningarna ändras.

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

6 Kvalifikationsbeskrivningens uppbyggnad

Vi har i Kvalitetssäkrad Kompetens tagit fram en mall för att säkerställa en enhetlig beskrivning och kvalitetssäkring.

Kvalifikationsbeskrivningen har först en inledning. Här beskrivs kvalifikationens syfte, målgrupp/intressenter samt kravkällor. Även kvalifikationens legitimitet beskrivs, exempelvis vilket kvalifikationsråd samt deltagare som utvecklat kvalifikationen.

 Kvalitetssäkrad Kompetens	DOCUMENT Kvalifikationsbeskrivning - Lastkoppling och signalgivning	STATUS REMISSUTGAVA	
	KOMPETENSOMRÅDE Arbetsmiljö	NAMN PÅ KVALIFIKATIONSBEKRIVNING	
		DATUM 2024-10-14	DOCUMENTNUMMER K2-2024-0001
KVALIFIKATIONSANSVARIG Peter Andersson	KVALIFIKATIONSBRÅD Lastkoppling och signalgivning	ÄNDRINGSDATUM -	VERSION 1.0
			SIDA 3 (13)
<p>Inledning</p> <p>Huvudsyftet med kvalifikationen är att som arbetsgivare kunna efterleva Arbetsmiljöverkets krav i AFS 2006:6 (fr om 1/1 2025 AFS 2023:11) Användning av lyftanordningar och lyftredskap 29 §. "En arbetsgivare som låter en arbetstagare eller inhyrd arbetskraft använda lyftanordningar eller lyftredskap skall ha dokumentation över dennes praktiska och teoretiska kunskaper med avseende på säker användning av utrustningen".</p> <p>Att arbeta med arbetsuppgiften/arbetsmomenten lastkoppling, förflyttning och signalering innebär att planera, förbereda och genomföra säkra lyft. Det innebär att behärska olika säkerhetsregler, metoder, utrustningskännedom, samt hur de hanteras på ett säkert sätt. Lastkoppling och signalgivning används i lyftoperationer i en mängd branscher och sammanhang i samhällsbyggnadssektorn. Det används även i transportsektorn, industrisektorn, oljeplattformar m.fl.</p> <p>Målgruppen är person som interagerar med kranförare vid förflyttning av last på byggarbetsplatser. Även personer med personal- och arbetsmiljöansvar är möjlig målgrupp.</p> <p>För att kunna läsa kvalifikationsbeskrivningen förutsätts tillgång till dokumentet <i>Läsanvisning för kvalifikationsbeskrivningar</i>.</p> <p>Kvalifikationens legitimitet</p> <p>Kvalifikationen är framtagen av Programmet för kvalitetssäkring av kompetens som ett av tre pilotprojekt (www.kvalitetskompetens.se). Kvalifikationen och tillhörande bilagor är framtagna enligt den kompetensmodell som utvecklats i Programmet för kvalitetssäkring av kompetens. Kvalifikationen är baserad på ISO 23853:2023 <i>Cranes-training of slingers and signalers</i>. Kvalifikationen kommer att ägas och förvaltas av kvalifikationsrådet för lastkoppling och signalgivning.</p> <p>Tf. kvalifikationsrådets medlemmar:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Peter Andersson, Byggföretagens Utbildningscenter (BUC) • Olle Bolin, Flens Bygg & Logistik AB • Gustavo Mastali, Binsell AB 			

Figur 5 Kvalifikationsbeskrivningens inledning

**Kvalitetssäkrad
Kompetens**

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

Sedan följer kompetenskraven sammanfattade på en övergripande nivå.

 Kvalitetssäkrad Kompetens	<small>DOCUMENT</small> Kvalifikationsbeskrivning Lastkoppling och signalgivning	<small>STATUS</small> UNDER ARBETE	
	<small>KOMPETENSOMRÅDE</small> Arbetsmiljö	<small>HANDLING</small> KVALIFIKATIONSBEKRIVNING	
<small>KVALIFIKATIONSANSVARIG</small> Peter Andersson	<small>KVALIFIKATIONSBRÅD</small> Lastkoppling/Signalgivning	<small>DATUM</small> 2024-07-03	<small>DOCUMENTNUMMER</small> KK-2024-0001
		<small>ÄNDRINGSDATUM</small>	<small>VERSION</small> <small>SIDA</small> 6 (7)
<p>Sammanfattning av kompetenskrav</p> <p>Kunskaper</p> <ul style="list-style-type: none"> Nämna olika maskintyper och dess delar och rörelser Redogöra för olika typer av redskap och dess användningsområden Redogöra för kontroll av lyftredskap Redogöra för funktionen mellan lasten, redskapet och lastens rörelser Beskriva handsignalerna och radiokommunikation Redogöra för arbetsplanering och risker inom lyftområdet. <p>Färdigheter</p> <ul style="list-style-type: none"> Avgöra vilket lyftredskap som är mest lämpat för lasten och lyftet Avgöra när redskap är i brukbart skick Välja rätt kopplingsmetod i förhållande till last och redskap Kan använda handsignalerna och styra last med radiokommunikation Kunna följa checklistor för kontroll och genomföra grundläggande riskanalyser Genomföra ett säkert lyft från val av redskap, lyft, signalering och mottagande av last <p>Ansvar och självständighet</p> <ul style="list-style-type: none"> Ej tillämpligt i denna kvalifikation 			

Figur 6 Sammanfattning av kompetenskrav

Sedan följer respektive delkvalifikation med kompetenskraven nedbrutna och sorterade i avsnitt, och kompetensdelar. Varje kvalifikationsmoment har ett löpnummer och viktning, för att kunna spåras och följas upp till exempel i ett frågesystem med provfrågor.

Viktningen syftar till att vid behov kunna skapa olika prov/certifieringar på olika komplexitetsnivå till exempel enkel/normal/komplicerad.

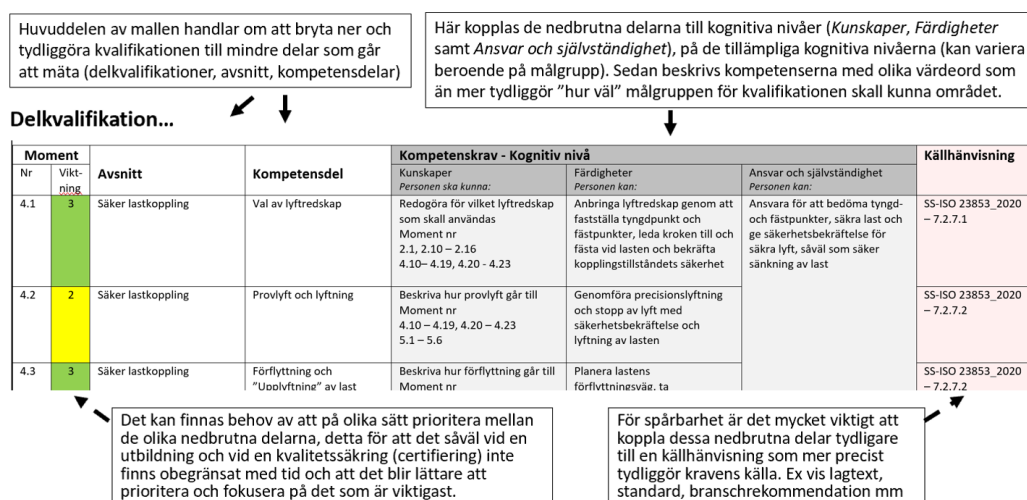
Varje kvalifikationsmoment har en tydlig källhänvisning till kompetenskravet. Ofta är det en åberopad standard, lagtext eller annan säkerställd källa. I vissa fall kan även kvalifikationsrådet vara källa till kravet, genom den expertis som rådet besitter.

**Kvalitetssäkrad
Kompetens**

Adress
 Byggföretagen
 Box 5054
 102 42 Stockholm

Telefon
 +46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>

Figur 7 Kompetenskraven nedbrutna till moment som möjliggör provfrågor.

Kvalitetssäkrad
Kompetens

Adress
Byggföretagen
Box 5054
102 42 Stockholm

Telefon
+46 70 644 41 43

Kontakt
anders.sandberg@byggforetagen.se
<http://www.kvalitetskompetens.se>